

Významné životné jubileum doc. RNDr. Zdenka Hochmutha, CSc.

Známy slovenský speleológ, geograf a terajší predseda redakčnej rady Slovenského krasu doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, CSc., sa vo februári 2010 dožil významného životného jubilea. Za 60 rokov svojho tvorivého života stihol preskúmať, objaviť, zamerať a zdokumentovať množstvo jaskýň, najmä na strednom a východnom Slovensku. Vďaka dlhoročnej aktívnej vedeckej a jaskyniarskej činnosti sa jubilant radí medzi hlavné osobnosti slovenskej speleológie, ktorú rozvíja z vedeckého aj praktického hľadiska.

Narodil sa 22. 2. 1950 v Ružomberku. Vyrastal v učiteľskej rodine, v ktorej nadobudol pozitívny vzťah k prírode. V rokoch 1969 až 1974 absolvoval vysokoškolské štúdium na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Začal študovať predmety biológia – zemepis, po dvoch rokoch sa špecializoval na fyzickú a regionálnu geografiu. V diplomovej práci, ktorú spracovával pod vedením prof. M. Lukniša, sa zaoberal krasovými ostrovmi v Revúckej vrchovine a Rimavskej kotline. Po ukončení vysokej školy nastúpil na Katedru geografie Pedagogickej fakulty v Prešove, kde pôsobil až do roku 1998. Rigoróznu prácu zameranú na geomorfologické pomery západnej časti Revúckej vrchoviny a priľahlej časti Rimavskej kotliny obhájil v roku 1975. Neskôr túto prácu rozšíril a v roku 1996 vydal formou monografie. Vedeckú aspirantúru na Geografickom ústave SAV v Bratislave skončil v roku 1984. V dizertačnej práci pod vedením akademika E. Mazúra sa zaoberal komplexno-geografickým výskumom Humenského podolia, vrátane tamojších jaskýň. Habilitoval sa na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave v roku 1989. V rokoch 1991 až 1994 bol dekanom a v rokoch 1994 až 1997 prodekanom Pedagogickej fakulty v Prešove. V roku 1998 prijal ponuku vedenia Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach, aby spolu s prof. J. Košťálikom založili katedru geografie, ktorú neskôr pretvorili na Ústav geografie. V súčasnosti je Z. Hochmuth jeho riaditeľom.

Už na základnej škole sa začal zaujímať o jaskyne a počas štúdia na strednej škole spolu s ružomberškými kamarátmi začali fungovať ako jaskyniarska skupina. Zaujímal sa najmä o neďalekú Liskovskú jaskyňu, jaskyne a krasové javy v Chočských vrchoch, Veľkej Fatre a Nízkych Tatrách. Počas vysokoškolského štúdia pomáhal otcovi pri písaní niektorých kapitول turistických sprievodcov po pohoriach

v okolí Ružomberka. Po obnovení Slovenskej speleologickej spoločnosti sa zoznámil P. Hipmanom a ďalšími jaskyniarmi z ostatných častí Slovenska a začal sa zaoberať „skutočným“ jaskyniarstvom. V nasledujúcich desaťročiach speleologický prieskum a dokumentáciu jaskýň vykonával v mnohých krasových územiach. Okrem dolného Liptova a priľahlých pohorí pôsobil v Slovenskom raji, Humenských vrchoch, Červených vrchoch, Branisku, Čiernej hore, Demänovskej a Jánskej doline v Nízkych Tatrách, vo východnej časti Slovenského krasu či v bradlovom pásme na východnom Slovensku. Opísal aj niektoré pseudokrasové jaskyne v pohorí Bachureň a v Slanských vrchoch.

Po prvých potápačských akciách v Brestovskej jaskyni sa speleologická činnosť jubilanta začala od polovice 80. rokov preorientovávať na jaskynné potápanie. Zamerával tzv. „vodnú cestu“ medzi Demänovskou jaskyňou slobody a jaskyňou Vyvieranie v Demänovskej doline. Najväčší úspech dosiahol pri objavovaní jaskyne Skalísty potok, ktorá sa stala najdlhšou a najhlbšou jaskyňou v Slovenskom krase (horný vchod pod vedením Z. Hochmutha jaskyniari prekopali až v novembri 2007, dovtedy do jaskyne mohli vstúpiť iba speleopotápači jej spodnými, zaplavenými časťami). Hoci s pribúdajúcim vekom jubilant upúšťal od potápania v náročnom až extrémnom jaskynnom prostredí, svoj záujem o problematiku speleopotápačského prieskumu zavŕšil vydaním publikácie o prieskume podzemných vodných tokov na Slovensku, ktorá vyšla v roku 2000.

Z. Hochmuth je známy aj precíznymi plánmi jaskýň, ktoré väčšinou zamerával so svojimi

Zdenko Hochmuth

Foto: Bohuslav Kortman

kamarátmi. Z množstva jaskýň sa treba osobitne zmieniť o Liskovskej jaskyni, „zasifónových“ častiach Brestovskej jaskyne, jaskyni Vyvieranie, jaskyni Zlomísk, Stanišovských jaskyniach či Moldavskej jaskyni. Pod vodou zamerlal aj viaceré vodné sifóny. Na pretrvávajúci záujem o zameriavanie a mapovanie jaskýň poukazuje aj jeho metodická príručka o mapovaní jaskýň z roku 1995.

V roku 1988 Z. Hochmutha zvolili za predsedu Slovenskej speleologickej spoločnosti (SSS), keď slovenské jaskyniarstvo prechádzalo viacerými zmenami. Následne dve funkčné obdobia pôsobil ako podpredseda SSS, v roku 1999 sa stal opäť na štyri roky predsedom SSS. V rokoch 1991 až 2005 bol redaktorom Spravodaja SSS, ktorého vydávanie zaktivizoval po spoločenských zmenách na prelome 80. a 90. rokov. Jeho zásluhou sa na stránkach vtedajších čísel Spravodaja SSS publikovalo množstvo poznatkov o novoobjavených a preskúmaných jaskyniach, ktorými sa prezentovala naša speleológia. Z. Hochmuth je dlhoročným členom redakčnej rady Slovenského krasu, od roku 2002 jej predsedom.

V rokoch 1974 až 1984 Z. Hochmuth absolvoval viaceré zahraničné speleologické expedície do hlbokých európskych jaskýň (Sniežna-Nad Kotlinami v Poľsku, Gouffre Jean-Bernard, Dent de Crolles a Gouffre Berger vo Francúzsku, Lamprechtsofen v Rakúsku, Sima GESM v Španielsku, Vilimova jama v Chorvátsku), ktoré organizovala Slovenská speleologická spoločnosť. Krasové a pseudokrasové jaskyne spoznával aj počas svojich ciest v Írsku, vo Venezuele, na Kryme, Kanárskych ostrovoch, Islande, Srí Lanke alebo mexickom Yucatáne.

Medzi hlavné výsledky vedeckej činnosti jubilanta patrí geomorfologický výskum rozsadlinových jaskýň a priepastí v príkrovových troskách jadrových pohorí, genézy jaskýň v Červených vrchoch, jaskynných úrovni v Jánskej doline a v Liskovskej jaskyni, divergencie povrchových a podzemných riečisk v Jánskej a Demänovskej doline, jaskynných sifónov, morfológie a genézy jaskýň Bodvianskej pahorkatiny či predkvartérnych jaskýň v Nízkych Tatrách a v Slovenskom krase. Výsledky publikoval najmä v Slovenskom krase

a Spravodaji SSS, ako aj v niektorých geografických časopisoch a zborníkoch. Doterajšie poznatky o krasových územiach a jaskyniach na Slovensku skompletizoval v podobe monografie, ktorá vyšla v časopise Geografia Cassoviensis v roku 2008. Okrem výlučne speleologických úloh riešil viaceré vedecké projekty zamerané najmä na rozdielne skrasovatenie planín Slovenského krasu a geoeologické problémy krajiny krasových území. Od roku 2008 je podpredsedom Asociácie slovenských geomorfológov pri SAV. Problematiku krasu a jaskýň pravidelne prezentuje aj na geomorfologických a geografických konferenciách a sympóziách.

Vďaka zanietenosti pre jaskyniarstvo, ktorému sa Z. Hochmuth venuje od roku 1964, vynaložil nesmiernu námahu a obetoval tisíce hodín na spoznávanie našich jaskýň, čím sa stal vzorom pre mladších jaskyniarov. Speleoalpinistické zdatnosti pohybu v podzemí využil pri výskume mnohých hlbokých jaskýň a priepastí. Dokonca sa podieľal aj na vývoji lezeckých pomôcok na speleologický prieskum. Takmer dve desaťročia bol aktívnym speleotápačom. Všestranné speleologické aktivity musel sčasti obmedziť iba v čase, keď bol dekanom a prodekanom Pedagogickej fakulty v Prešove. Svojimi vedeckými prácami výrazne prispel ku geomorfologickému výskumu jaskýň, k spoznávaniu hydrografie a vývoja západokarpatských krasových území, najmä v jadrových pohoriach Fatransko-tatranskej oblasti a vo východnej časti Slovenského rudohoria. Zaslúžil sa o prieskum menej známych jaskýň v karbonátoch a karbonatických zlepencoch východokarpatskej Vihorlatsko-gutínskej oblasti. Poznanky o pseudokrasových jaskyniach Západných Karpát doplnil z východnej časti Podhôrno-magurskej oblasti a severnej časti Matransko-slanskej oblasti.

Vmene slovenských speleológov i geografov jubilantovi do ďalších rokov života želáme veľa šťastia, zdravia a osobnej pohody, aby úspešne pokračoval a naďalej rozvíjal svoju bohatú jaskyniarsku, vedeckú i pedagogickú činnosť.

Pavel Bella